

Behoud van basisvoorzieningen in het landelijk gebied, een internationale vergelijking

Bettina Bock, Tialda Haartsen, Kirsten Valkenier

Mei 2024

1. Het onderzoek
2. Inzichten uit recent onderzoek
3. Beleidsvisies toekomst platteland en regio
4. Instrumenten voor behoud zorg, onderwijs, vervoer en winkels
5. Conclusie

Bettina Bock
Tialda Haartsen
27.6.2024

1. Het onderzoek

Aanleiding: zorg om voorzieningen in perifere regio's

Vraag: Hoe geven Europese overheden vorm aan het behoud van basisvoorzieningen in het landelijk gebied?

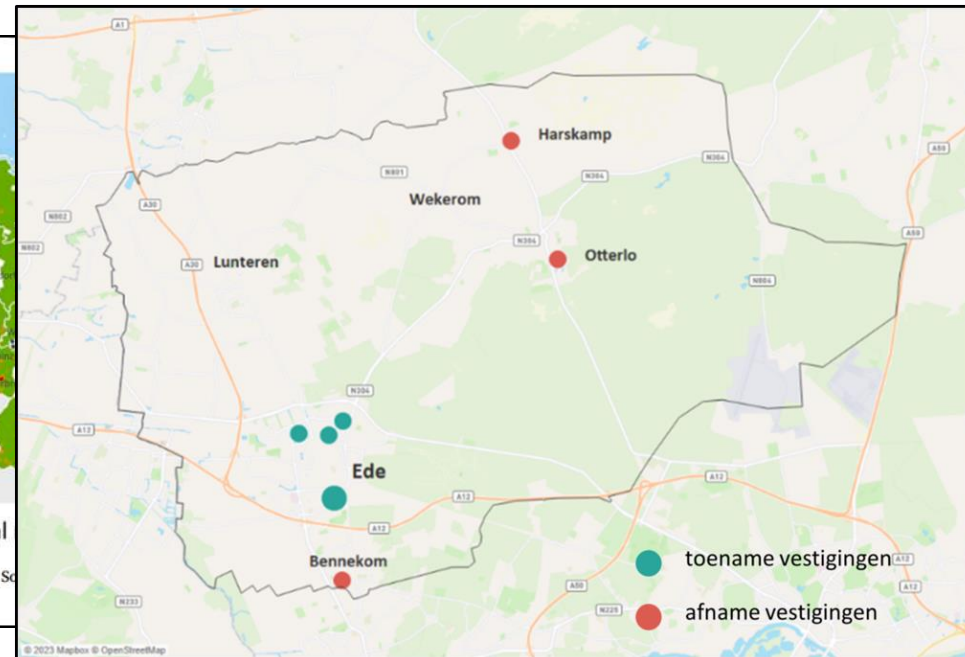
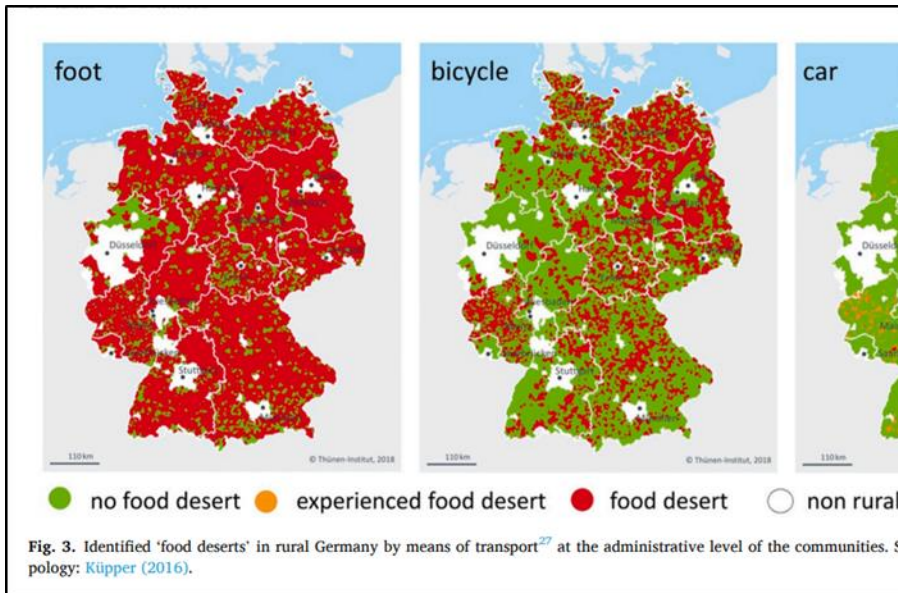
Methode:

- Analyse inzichten uit recent onderzoek
- Gesprekken met experts
- Analyse beleidsvisie & -instrumenten

Landen: Duitsland, IJsland, Schotland, Wales, Finland, Frankrijk, Denemarken

2. Inzichten uit recent onderzoek

- › Verlies voorzieningen al lang gaande maar gaat nog steeds door
- › Bereikt kritische grens, ook in centrumdorpen

- › Individuele gevolgen deels opgevangen via
 - particuliere mobiliteit (auto)
 - Noaberschap & lokale burgerinitiatieven
 - › Toegenomen sociale & ruimtelijke ongelijkheid
 - Sociaal: leeftijd, inkomen, gezondheid
 - Ruimtelijk: gebieden zonder zorg, onderwijs, winkels, vervoer
 - Niet elk dorp heeft voldoende sociaal kapitaal voor lokaal initiatief!
- ➔ ongenoegen & verlies aan vertrouwen in overheid & toekomst

3. Inspiratie uit beleidsvisies

- › Recente visies op de toekomst van platteland door
 - Regionale ongelijkheid & ongenoegen
 - Rol van (landelijke) regio's voor grote uitdagingen

- met acceptatie verantwoordelijkheid voor
 - brede welvaart & gelijke kansen
 - waarborg basisvoorzieningen
 - inachtneming regionale gevolgen van nationaal beleid

Inspirerende elementen

- › Basisvoorzieningen als publieke zorg [*‘Daseinsvorsorge’*] en fundament van individuele & regionale ontwikkeling
- › Ex ante toets op ongelijke effecten [*rural proofing*]
- › Periodieke monitoring ontwikkeling [*observatory*]
- › Beleidsontwikkeling i.s.m. stakeholders [*rural policy council*]
- › Integraal beleid met aandacht voor platteland & specifiek plattelandsbeleid [*broad and narrow rural policy*]

Bijv. Wales

Finland

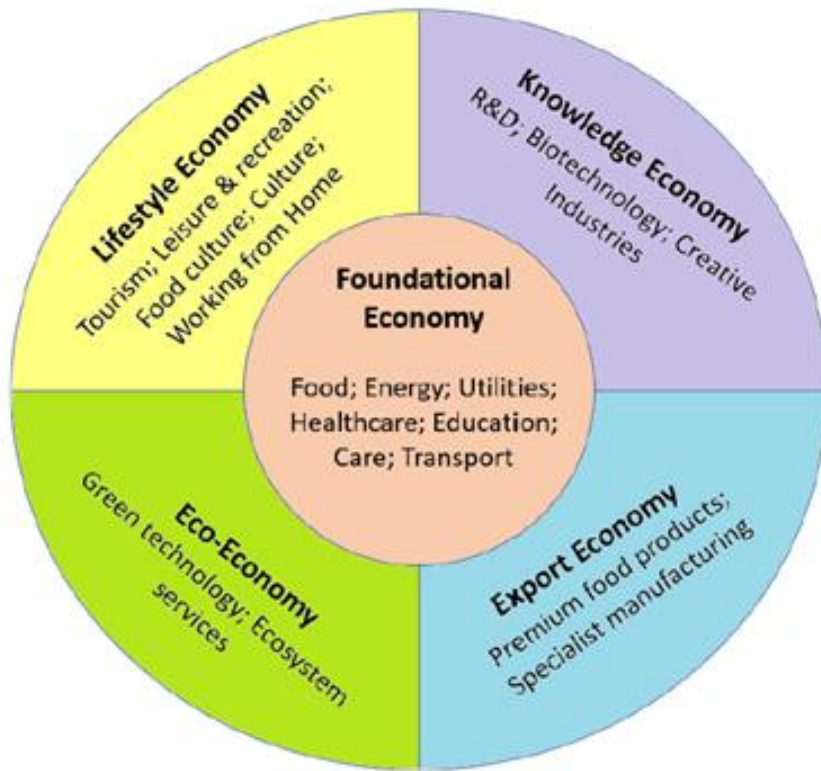
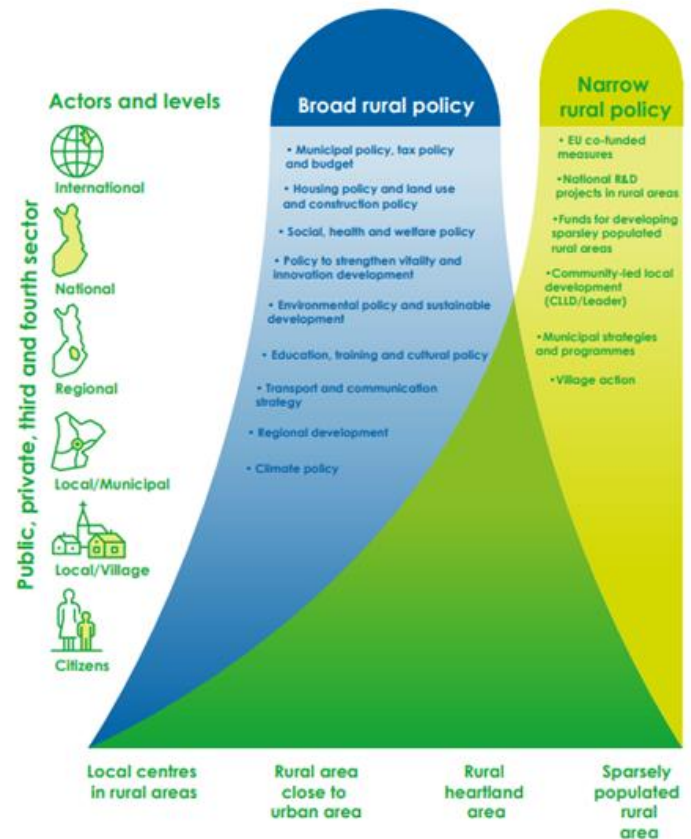

Figure 6.2: Building blocks of the rural economy

Figure 3. Broad and narrow rural policy - rural policy in the political sphere

4. Inspirerende beleidsinstrumenten

Onderwijs

- › Garantie toegang kinderen tot onderwijs, sport & cultuur
- › Maximale duur schoolvervoer
- › Nieuwe vestigingen beroepsonderwijs

Zorg

- › Regionale centra voor integrale zorg
- › Steun voor (toekomstige) huisartsen
- › Extra middelen regio ziekenhuizen

Vervoer

- › Leerlingenvervoer
- › *green car pooling*

Winkels

- › Aandacht voor toegang gezond voedsel
- › Model van Deense burgerwinkels *borgerbutikken*

Conclusies

- › Verlies van voorzieningen op kritiek punt
- › Gevolgen voor sociale en ruimtelijke ongelijkheid, ongenoegen, individueel & collectief ‘afhaken’
- › Voor veel landen aanleiding tot ontwikkelen toekomstvisie voor (plattelands) regio’s met toegankelijke basisvoorzieningen
 - als fundament van ontwikkeling en gelijke kansen
 - met als uitgangspunt een verantwoordelijke overheid

Aanbevelingen voor Nederland

1. Ontwikkel een visie voor de toekomst van het platteland
2. Gebruik inspirerende ervaringen elders
 - A. *Samenwerking van ministeries, regionale overheden, stakeholders en wetenschap*
 - Sector-overstijgende afspraken
 - Continue monitoring plattelandsontwikkeling & voorzieningen
 - Ex-ante toetsing algemeen beleid [regiotoets; rural proofing]

B. Basisvoorzieningen als fundament voor toekomstkracht

- Publieke voorzieningen (bv school) als ankerinstituut
- Waarborg die door specifieke financiering & regelgeving
- Steun samenwerking in regionale centra (zorg, onderwijs, cultuur)

C. Structurele steun voor lokale initiatieven

- Door subsidie, toegang land/gebouwen & aanpassing regelgeving

D. Aandacht voor meer dan zorg en onderwijs

- Winkels
- Brandweer, politie, reddingsdiensten

university of
groningen

Bedankt voor jullie aandacht & tijd voor vragen

<https://www.rug.nl/research/ursi/internationale-vergelijking-voorzieningenbeleid-bock-haartsen-valkenier-2024.pdf>